

# Toetsgebruik agrarische software

*ir. A.J.L. Alkemade*

Agrarisch Telematica Centrum (ATC)  
Agro Businesspark 58, 6708 PW Wageningen  
telefoon 0317-479658, telefax 0317-421722  
e-mail: a.alkemade@atc.nl

## Referaat

**Het ATC heeft een jaar geleden het toetsgebruik en de terminologie voor standaard-acties bij agrarische programma's geïnventariseerd. Doel van de inventarisatie was een bijdrage te leveren aan standaardisatie op dit terrein.**

**Hoewel er algemene richtlijnen bestaan m.b.t. toetsgebruik (zoals die m.b.t. de Common User Access-richtlijnen van IBM) kan geconstateerd worden, dat er nog grote verschillen tussen de verschillende programma's bestaan.**

**Naar verwachting zal het vraagstuk van de gemeenschappelijke interface in de toekomst opgelost worden indien programma's gebruik gaan maken van de Windows-interface.**

## Inleiding

De afgelopen jaren is ook in de agrarische sector een toename ontstaan van programma's die naast elkaar door een zelfde gebruiker worden gebruikt. De meeste gebruikers hebben meerdere toepassingen op het bedrijf die van verschillende leveranciers afkomstig zijn. Een veel voorkomende situatie is een technisch pakket (ook wel management informatie-systeem genoemd) en/of een boekhoudprogramma, veelal aangevuld met een postbuspakket of telebankieren. De diverse functionaliteiten kunnen niet meer door één leverancier worden aange-reikt.

De eindgebruiker krijgt hierdoor te maken met diverse leveranciers, die allen een eigen opvatting of filosofie hebben m.b.t. de meest gebruikersvriendelijke interface.

Naar verwachting wordt dit probleem nog snel groter, door de steeds gemakkelijker verspreiding van CD-Roms met software, free-ware software vanaf Internet en allerlei promotie- of demo-pakketjes van diverse bedrijven.

## Gebruikersgemak

De interactie van een programma met de gebruiker verloopt via het beeldscherm en het toetsenbord. Op het beeldscherm zijn de invulvelden vermeld en meestal de belangrijkste toetsen om het programma een actie te laten uitvoeren, bijvoorbeeld printen van een overzicht, het zoeken van bepaalde gegevens, het bewaren of ver-

wijderen van gegevens. De toetsen die voor een bepaalde actie gebruikt worden zijn bij de meeste programma's verschillend en ook de tekst waarmee de actie wordt aangeduid kent vele varianten.

## Inventarisatie

Het ATC heeft gelijktijdig met een onderzoek naar configuratie-eisen geïnventariseerd hoe de verschillende programma's omgaan met de toetsen en termen voor bepaalde standaard-acties zoals 'printen', 'stap terug', 'wijzigen', etc. Tachtig procent van de leveranciers van agrarische toepassingen heeft aan dit onderzoek meegewerkt; in totaal zijn 75 computerprogramma's beschreven.

Het blijkt dat er grote verschillen voorkomen tussen verschillende programma's. Dit leidt vaak tot verwarring bij de gebruiker en komt dus de gebruikersvriendelijkheid niet ten goede. Er zijn diverse termen in omloop voor het activeren van een bepaalde actie en ook de toetsen die gebruikt worden om een bepaalde actie te activeren kent vele varianten. Het komt voor dat een bepaalde toets in één pakket betekent 'bewaren van de gegevens' terwijl in een ander pakket die toets het 'verwijderen van de gegevens' activeert. In tabel 1 is hiervan een voorbeeld gegeven voor de toets F2. De toets die de hulpfunctie activeert (help) is in bijna ieder programma overigens wel dezelfde namelijk F1. In het onderzoeksrapport zijn alle voorkomende termen met de daarvoor gedefinieerde toets, die de actie activeert

**Tabel 1 – Overzicht van de verschillende betekenissen van de F2-toets in de diverse programma's.**

F2 Term	Aantal	Aantal leveranciers
verwerken	1	1
afsluiten	1	1
bewerken	2	2
dupliceren/kopiëren	1	1
help	1	1
memo	3	2
menu	1	1
nieuw	2	1
opslaan gegevens	3	2
opslaan bestanden	2	2
selecteren	1	1
vorig veld	2	1
vorig record	1	1
wissen gegevens	2	2
zoeken	5	3
gegevens tonen	3	2
datum	1	1
specifiek	5	5

gerubriceerd aan de hand van de mogelijke acties. In tabel 2 is dit geïllustreerd voor de actie 'afdrukken'.

## Standards in de gebruikersinterface

Ook door grote software leveranciers als IBM en Microsoft werden deze problemen gezien. IBM heeft eind jaren tachtig een richtlijn gepubliceerd (Systems Application Architecture Common User Access afgekort tot SAA-CUA) over hoe functie toetsen gebruikt dienen te worden en welke termen daarbij de voorkeur verdienen. Microsoft heeft voor programma's die voor Windows worden ontwikkeld ook een richtlijn opgesteld. Veel programma's onder Windows werken dan ook op dezelfde wijze. Voor de meeste agrarische programma's geldt dat zij al ontwikkeld waren voordat deze richtlijnen gepubliceerd waren. Het gebruik van Windows is binnen de agrarische sector sowieso nog heel beperkt.

## Hoe verder

De resultaten van deze inventarisatie zijn beschikbaar gesteld aan de software-leveranciers. Het ATC verwacht dat het rapport het besef zal versterken dat de eindgebruiker gebaat is bij een eenduidig gebruik van toetsen en terminologie.

Uiteraard kunnen wijzigingen niet zonder meer worden doorgevoerd. Het aanpassen van software is tijdrovend en kostbaar en ook zullen bestaande gebruikers niet altijd gelukkig zijn met aanpassingen.

De komende jaren mag de doorbraak naar grafische userinterfaces (zoals Windows) worden verwacht; daarmee is een groot deel van de pijn opgelost.

Niettemin lijken er toch ook in de DOS-omgevingen ook mogelijkheden aanwezig om tot een eenduidiger gebruik van termen en toetsen te komen. Bij volgende updates zouden in elk geval de verschillen in de meest gebruikte toetsen meegenomen kunnen worden (bijvoorbeeld Help, Bewaar en Print).

*Het gehele rapport is te bestellen bij het ATC door overmaking van f 40,- per rapport (incl BTW en verzendkosten) op bankrekening 36.70.41.499 t.n.v. ATC te Wageningen onder vermelding van uw naam, adres en 'rapport 185: toets/termen'.* @

**Tabel 2 – Overzicht gebruikte toetsen en termen voor de actie 'afdrukken'.**

## AFDRUKKEN

Toets	Aantal	Term	Actie
x00	1	printen	printen van overzicht (x = 1... 9)
F1	2	printen	overzicht naar printer sturen
Shift F1	1	print venster	print venster activeren
F10	5	print	afdrukken van tabellen
		printen	printen van het planningsbord
		printen of verwijderen	annuleren printen of verwijderen
F3	1	print	
F4	2	print	printen
Shift F4	1	afdrukken	
F5	3	controle printen	
		print	
F6	6	afdrukken	printen records
		print	afdruk functie
		print	druk een rapport af
		printen	
Shift F6	1	afdrukken pakbon	afdrukken pakbon
F9	2	printen	printen lijst
		printen	printen van planningslijst
Alt P	1	printen	
PRSC	1		scherm afdruk
Alt Q	1		koekaart printen
Alt U	1		printen alle dieren